

Vil gi nytt innhold til Verdensdagen for psykisk helse

«Trivielt og ufarlig», «vagt og uforpliktende». Også i år får Verdensdagen for psykisk helse tyn for valg av tema.

TEKST

Per Halvorsen

PUBLISERT 6. oktober 2020

EMNER Verdensdagen

«Spør mer», lyder årets oppfordring fra Mental Helse, organisasjonen som siden 2002 har koordinert arbeidet med den norske versjonen av Verdensdagen for psykisk helse på oppdrag fra Helsedirektoratet. «Alle har behov for å bli sett. Det å bli sett gir en følelse av å høre til og være viktig», heter det på [arrangørens hjemmeside](#).

– Trivielt og ufarlig, mener psykologspesialist og ph.d. Joar Øveraas Halvorsen, både om retorikken og valg av tema for den norske versjonen av Verdensdagen.

Han mener det norske temaet ligger for langt unna det som gjelder for det som [Verdens helseorganisasjon \(WHO\) har gjort til sitt: «Mental Health for All: Greater Investment – Greater Access»](#).

«Årets tema er vagt og uforpliktende og individualiserer ansvaret for psykisk helse»

Birgit Aanderaa, foretakstillitsvalgt, OUS

– Dette burde være et aktuelt tema også i Norge. I det minste så lenge helseforetakene ikke evner å etterleve prioriteringsregelen (den gylne regel) og vi stadig opplever nedbygging av sengeplasser i psykisk helsevern på grunn av ressursituasjonen, sier Halvorsen.

Underforbruk

Han får støtte av foretakstillitsvalgt for Psykologforeningen ved Oslo universitetssykehus, Birgit Aanderaa. Hun mener årets tema er vagt og uforpliktende og individualiserer ansvaret for psykisk helse.

– Isteden burde vi ha gått løs på strukturelle og politiske forhold som har betydning, sier hun.

– *Hva kunne ha vært aktuelle temaer i Norge?*

– Hva skal til for å dekke underforbruket av psykiske helsetjenester hos eldre? Hvordan gi individuelt tilpasset hjelp til unge mennesker som er uføre på grunn av psykisk uhelse og som aldri har fått psykisk helsehjelp? Dette er en gruppe som har gjort betydelige innhogg i uførestatistikken, med store individuelle og samfunnsmessige konsekvenser. Det er først og fremst politikerne som må ansvarliggjøres, ikke hver enkelt av oss, mener Aanderaa.

LES OGSÅ

Spør gjerne mer

Det er ikke sant at de sykeste er stemmeløse. Spør gjerne mer og lytt! Mangler du spørsmål, har jeg noen forslag til formuleringer du kan bruke.

Treffer ikke

Interesseorganisasjoner som Psykologtidsskriftet har vært i kontakt med, opplyser at de er lite opptatt av Verdensdagen for psykisk helse. Nyvalgt leder i We Shall Overcome (WSO), Mette Ellingsdalen, skriver i en e-post at WSO ikke har engasjert seg i Verdensdagen på mange år.

«En av grunnene er at temaene handler mer om generell psykisk helse og ikke treffer på det vi er opptatt av», skriver hun.

WSO jobber for hjelp uten tvang. Medlemsmassen består i hovedsak av personer som har negative erfaringer med tvangsbehandling i psykisk helsevern.

Heller ikke styreleder i brukerorganisasjonen Hvite Ørn, Jan-Magne T. Sørensen, ser at Verdensdagen for psykisk helse blir brukt til å fremme deres kampsaker.

«Vi får ikke til en folkehelsekampanje om flere sengeplasser i psykiatrien»

Kristin Bergersen,
kommunikasjonssjef, Mental Helse

– Vi er opptatt av valgfrihet for pasienter som trenger behandling i psykisk helsevern; eksempelvis å sørge for medisinfrie tilbud til alle som ønsker det. Jeg kan ikke se at Verdensdagen adresserer slike spørsmål, sier han.

Folkehelsekampanje

Kommunikasjonssjef Kristin Bergersen i Mental Helse sier kritikken mot Verdensdagen gjentar seg år etter år, men mener den bommer på mål. Hun påpeker at Verdensdagen er ment å være en folkehelsekampanje.

– Hvorfor har dere ikke lagt dere tettere opp til den internasjonale tematikken for å fremme økte investeringer og bedre tilgjengelighet til psykiske helsetjenester?

– Hovedmålet er å bryte stigma og skape mer åpenhet om psykisk helse. Det ligger i mandatet fra helsemyndighetene at vi skal få med flest mulig; barnehager, skoler, bedrifter og frivillige organisasjoner. Vi får ikke til en folkehelsekampanje om flere sengeplasser i psykiatrien, sier hun.

Mer politikk, takk

Joar Øveraas Halvorsen sier han har forståelse for at Mental Helse prøver å treffe så mange som mulig. Men han mener det er vanskelig å unngå politiske temaer hvis en skal få gjort noe som monner.

– I fjor avdekket en undersøkelse i regi av Norsk psykologforening at én av fem pasienter i psykisk helsevern ikke får god nok utredning, og at én av fire pasienter ikke får behandling ofte nok til at den er virksom. Dette er problemstillinger i tråd med det internasjonale temaet for Verdensdagen og som det ville ha vært naturlig å rette oppmerksomhet mot i Norge også, sier han.

Kristin Bergersen mener det ikke behøver å være en motsetning mellom et bredt folkelig arrangement for mer åpenhet om psykisk helse og å sette helsepolitiske spørsmål på dagsorden. Hun sier hun synes det er synd at det hvert år blir en debatt for eller mot tema for Verdensdagen. I fjor fikk Mental Helse det glatte lag i Dagbladet i kronikken Tannløst pjatt. Den gang var det journalist Oda Rygh som stilte spørsmålet:

«Hvordan har vi i Norge klart å ende opp med en markering av en dag kjemisk fri for politiske problemstillinger». Utgangspunktet for Ryghs kritikk var temavalget for 2019 - «Gi tid».

Bergersen sier hun tror at måten Mental Helse har organisert kampanjen på, er riktig og viktig for å skape mer dialog, åpenhet og oppmerksomhet rundt psykisk helse.

– Det er den tilbakemeldingen vi får fra de over 2000 lokale arrangørene landet rundt, sier hun.

Øremerkede midler

På statsbudsjettet for 2020 er det bevilget syv millioner kroner til Verdensdagen for psykisk helse. Pengene er øremerket Mental Helse. Statssekretær Maria Jahrman Bjerke (H) i Helse- og omsorgsdepartementet mener det er viktig at Verdensdagen har forankring i ideelle og frivillige organisasjoner på feltet, og at markeringene koordineres nasjonalt.

– Mental Helse er en landsdekkende medlemsorganisasjon og har siden 2002 hatt koordineringsansvaret, også ansvar for fordeling av midler og utdeling av materiell til markeringer rundt om i landet, opplyser hun i en e-post til Psykologtidsskriftet.

TEKST

Per Halvorsen, journalist